

Manlig depression – tillstånd eller process?

I Läkartidningen 10/99 [1] presenterar Wolfgang Rutz och medförfattare en hypotes om en specifikt manlig form av depression.

Behovet av att beskriva och förstå depression ur ett könsperspektiv aktualiserades genom författarnas suicidpreventionsstudie på Gotland som ledde

foster från 26:e graviditetsveckan svarade på 3 000 Hz, SPL 110 dB vid örat med en »startle response» och signifikant takykardi [3].

Efterundersökningar visade att barnen var normalhörande. Ett högriskmaterial för hörselnedsättning omfattande 31 patienter undersöktes i 34:e graviditetsveckan på motsvarande sätt [4]. Hos tre foster uteblev den normala reaktionen. Endast hos dessa tre förelåg patologiska hörselprov efter födelsen. Vid 3 års ålder visade alla tre svår, bilateral neuropen hörselnedsättning. Ett problem är att såväl hos nyfödda barn som på vissa djur kan hörseln under nyföddheten vara normal för att därefter kraftigt försämrats [5].

Det har alltså varit möjligt att pröva hörseln på nyfödda med en ganska enkel objektiv metod här i Sverige sedan tre–fyra decennier. Den av Hergils [1] omskrivna metoden är både elegant och skonsam och jag hoppas verkligen att tidig hörselprövning äntligen breder ut sig över landet.

Björn Westin

med dr, professor och fil dr h c,
Solna

Referenser

- Hergils L. Ny metod upptäcker medfödda hörselnedsättningar. Läkartidningen 1999; 96: 1166.
- Wedenberg E. Auditory test on newborn infants. Acta Otolaryngol 1956; 46: 5.
- Johansson B, Wedenberg E, Westin B. Measurements of tone response by human fetuses. Acta Otolaryngol 1964; 57: 188.
- Johansson B, Wedenberg E, Westin B. Fetal heart rate response to acoustic stimulation. Acta Obstet Gynecol Scand 1992; 71: 610.
- Ernstson S. Cochlear physiology and hair-cell population in a strain of waltzing guinea pigs. Acta Otolaryngol 1972; suppl 297: 1-24.

till minskad suicidfrekvens bland kvinnor men inte bland män.

Författarna beskriver ett »enligt gängse diagnostik atypiskt men samtidigt typiskt» manligt förstämningssyndrom som karakteriseras av bland annat sänkt stresstolerans, aggressivitet, sviktande impuls kontroll och depressivt tankeinnehåll hos individer med hereditet för affektiva störningar. De konstaterar att den kliniska bilden i stort överensstämmer med en ny subtyp av depression som föreslagits av van Praag [2]. van Praag beskriver ett stressutlöst, kortisolinducerat, serotoninrelaterat ångest- och aggressionsdrivet tillstånd som han kallar SeCA depression. Han använder en traditionell sjukdomsmodell och postulerar en patologisk förändring dels av patienternas centrala serotoninaktivitet, dels av deras förmåga att reglera kortisol.

Svårbedömt

Artikeln illustrerar ett av psykiatriens grundläggande problem: trots en omfattande och detaljerad kunskap om flertalet störningar saknas fortfarande en övergripande teori som gör fenomenologin begriplig [3]. Konsekvensen håller på att bli en snart oöverskådlig mängd diagnostiska kategorier med delvis svårbedömd validitet.

Finns det något alternativ? Det gör det. Beteende ligger i skärningspunkten mellan den inre och den yttre världen, och kan ses som individens sätt att hantera, eller försöka hantera, omgivningen. Omgivningsfaktorer, ofta sociala, påverkar fysiologiska variabler som i sin tur resulterar i beteenden som är anpassade till den situation som individen befinner sig i. Ur detta funktionella perspektiv skulle depression bland annat kunna vara en strategi för att hantera statusförlust [3].

Varken Rutz eller van Praag anger vilka stressfaktorer som föregått symptomdebuten i deras patientmaterial så det går inte att avgöra om deras deprimerade män upplevt rang- eller statusförluster, men minskad serotoninaktivitet uppges som en central del av det nya syndromet. Serotonin är involverat i status och rang hos många arter [4], och det vanliga sambandet är att hanar med hög status har hög aktivitet i serotoninssystemet och inte är särskilt ag-

gressiva, medan hanar med låg status har låg serotoninaktivitet och uppvisar mer aggressivt beteende.

Ett funktionellt evolutionsbiologiskt perspektiv på manliga depressiva reaktioner skulle kunna komplettera syndrombeskrivningen med en modell som kan koppla samman miljöfaktorer, genetisk sårbarhet och effektormekanismer på hormonell och neurotransmissionsnivå. En hypotes om statusrelaterad nedreglering av serotoninssystemet hos känsliga män skulle kunna ge oss forskningsbara frågeställningar och kanske kan den också visa vägen mot ändamålsenliga program för intervention.

Åsa Nilsson

leg läkare, specialist i allmän psykiatri, med dr, samt legitimerad psykoterapeut, psykologisektionen, institutionen för klinisk neurovetenskap, Karolinska sjukhuset, Stockholm

Referenser

- Rutz W, Wålinder J, Rhimer Z, Pestalicy P. Manlig depression – stressreaktion kombinerad med serotoninavaghet. Läkartidningen 1999; 96: 1177-8.
- van Praag HM. Faulty cortisol/serotonin interplay. Psychopathological and biological characterisation of a new, hypothetical depression subtype (SeCA depression). Psychiatry Research 1996; 65: 143-57.
- Öhman A, Sundin Ö. Emotional factors in cardiovascular disorder. Current opinion in psychiatry 1995; 8: 410-3.
- Price J. The adaptive function of mood change. British Journal of Medical Psychology 1998; 71: 465-77.
- Edwards DH, Krawitz EA. Serotonin, social status and aggression. Current opinion in neurobiology 1997; 7: 812-9.

KOLLEGIALT NÄTVERK

Information om Kollegialt Nätverk tel 08-22 58 38 eller www.slf.se på Doktors sida. Du kan också kontakta oss via e-post kollegialt.natverk@slf.se.